

Schnitger in Noorwegen

Werken van Buxtehude, Goudimel/van Noordt, G. Böhm, F. Tunder og J.S. Bach

Hans van der Meijden, orgel

Gespeeld in de kerk van Dypvåg

Orgel: Flentrop (2019)

DVH 140325 (2020)

In 2019 bouwde Flentrop een nieuw orgel voor de kerk van Dypvåg. Het instrument is gemaakt in de Schnitger traditie en is de enige in zijn soort in Noorwegen. Het orgel werd gepresenteerd in «Orgelspeilet» I-2020. Nu heeft Hans van der Meijden een CD in Dypvåg opgenomen met muziek die perfect op het orgel past, van Claude Goudimel/van Noordt tot koraalvoorspelen en twee vrije orgelwerken van de jonge J.S Bach.

Het geheel start met de lange Toccata van Buxtehude (BuxWV 155) en de eerste indruk is een machtig plenum met 16' en tongwerken – en een minimum aan nagalm. Kan dit verder goed gaan in een zo droge akoestiek? Het zal blijken dat het zeer goed kan gaan. De intonatie is levendig en helder en het orgel blijkt zich te kunnen verenigen met de ruimte. Veel kan zeker worden toegeschreven aan de windvoorziening die met twee keilbalgen, zonder 'kortademigheid', een levendige wind geeft. Aan de techniek van Hans van der Meijden kan ook wel een deel van de eer worden toegeschreven; zijn spel wordt gekenmerkt door duidelijke articulatie en «samenspel» met de windvoorziening, ook wanneer er veel registers zijn getrokken. En de ruimte wordt ondanks de minimale nagalm omringd door warmte.

Wat het muzikale aangaat: Ondanks dat Van der Meijden grondig en gewetensvol articuleert, blijven enige werken iets te metrisch. Met name in Bach kon ik me meer agogiek wensen, een beetje meer «vrijheid». Het vroege Preludium en fuga in g (BWV 535) is wat «vierkant» en de fuga wat langzaam. Wat langzaam zijn ook enige koraalvoorspelen. Maar de bekende Toccata BWV 565 begeeft zich meteen in een goede en duidelijke vertolking. In BWV 535 en 565 gebruikt Van der Meijden echo-effecten in een weloverwogen omvang, genoeg om variatie te maken, maar niet zo veel dat de muziek zich daardoor van elkaar laat scheiden. Een hoogtepunt is de kleine parel «Wir glauben all' an einen Gott» (BWV 740), gespeeld met Quintaden en Vox Humana in de sopraan als c.f. en vierstemmig begeleid, met dubbel pedaal, met de Principal 8'. Maar dit wordt nog overtroffen door Georg Böhm's partita «Freu dich sehr, o meine Seele», hier klopt het geheel 100% - registrering, tempo, agogiek en articulatie. Dit is voorbeeldig gespeeld!

Het programma is samengesteld om alle mogelijkheden van het orgel te kunnen presenteren, en dat is zeer goed geslaagd, zowel door de registrering van solostemmen, combinaties daarvan of verschillende plena. Enige indrukken na het programma enige keren te hebben beluisterd: Principal 8' is helder, duidelijk, heeft autoriteit en is draagkrachtig. Plenum in het Vorderwerk (8', 4', 2') combineert op een natuurlijke manier, zonder zoveel sterker te zijn. De Nasat 3' is verrassend duidelijk in combinatie met de andere stemmen, maar is absoluut niet overheersend. Deze functioneert zowel in het plenum als soloregister. De Sesquialter is helder en doordringend en is waardevol in een heldere c.f.-registrering. De Quintaden is charmerend, met een duidelijke grondtoon. Het orgel bezit vier tongwerken, van de boventoonrijke Vox Humana, tot de meer heldere en duidelijke Dulciaan 16', de meer grondtonige Trommet 8' en de Posaune van het pedaal. Laatstgenoemde geeft een solide fundament en heeft ook een vlotte en een duidelijke aanspraak. Ik zou graag nog de Siffluit 1 ½ in een combinatie hebben willen horen, maar deze wordt niet gebruikt op deze CD. Bachs «Wie schön leuchtet der Morgenstern» (BWV 739) wordt in zijn geheel gespeeld met twee gedekten (8' en 4'), alternerend en met de koppel; hier mis ik een beetje variatie, ondanks de twee werkelijke kleurrijke stemmen. Het contrast is groot naar de BuxWV 155 toe – deze is zoals genoemd tamelijk lang, maar hier wordt door al de verschillende klankkleuren die gebruik worden het gehele orgel benut om zo efficiënt mogelijk de architectuur en de variatie ervan te onderstrepen.

Samengevat getuigt deze productie van een instrument dat gekenmerkt wordt door een zeer goede balans, waar alles kan worden gecombineerd met alles.

Een in 2019 gebouwd instrument kan geen Schnitger-orgel zijn. Maar na de eerste toon was er een klankassociatie met Stade en het orgel in St. Cosmae, ondanks dat deze ruimte een geheel andere akoustiek heeft. Dit duidt erop dat Flentrop is geslaagd om een Noors Schnitger-orgel te bouwen.

Het is DMP records en Daniël van Horssen gelukt om, ondanks het te kort aan nagalm, een warme opname te maken. Dat is goed gedaan. Enig geluid van de tractuur wordt tussendoor gehoord, maar dit vind ik in het geheel niet storend. Het CD-hoesje met het bijgevoegde boekje bevat goede foto's en informatieve tekst (maar klein gedrukt!) over de muziek, het orgel en de organist. Bovendien worden we geïnformeerd over de dispositie en alle registraties. Dit is een productie die een duidelijke indruk geeft wat voor soort orgel de kerk van Dypvåg nu heeft, hetgeen een goede reclame moet zijn voor zowel de organist als de orgelbouwer.

De recensie is geschreven door Sven Atle Johannesen, redakteur van «Orgelspeilet». Hij is als leraar verbonden aan Linderud-school in Oslo en is een enthousiastische amateurorganist.